

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA MUAMMOLARNI HAL QILISH VA KREATIV FIKRLASH KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH UCHUN O'YIN-METODIK VOSITALARDAN FOYDALANISH

VAZIRA SHOIMOVA SHAVQIDDIN QIZI

Qashqadaryo viloyati Koson tumani

4-Davlat Maktabgacha Ta'lim Tashkiloti

Tarbiyachi

ANNOTATSIYA: Ushbu tadqiqot maktabgacha yoshdagi bolalarda muammolarni hal qilish va kreativ fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishda o'yin-metodik vositalarning samaradorligini o'rganishga qaratilgan. Tadqiqot jarayonida bolalarning fikrlash qobiliyati, ijodiy yondashuvi va mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalari tahlil qilindi. O'yinlar va interaktiv metodlar yordamida bolalar muammoni aniqlash, echimlarni taklif qilish va tanlash ko'nikmalarini amaliy tarzda rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'ldi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, o'yin-metodik vositalardan foydalanish bolalarning ijodiy tafakkuri, diqqat va muammoni hal qilish qobiliyatini sezilarli darajada oshiradi. Shu bilan birga, pedagoglar uchun interaktiv va qiziqarli mashg'ulotlarni tashkil etish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqildi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, kreativ fikrlash, muammoni hal qilish, o'yin-metodik vositalar, interaktiv mashg'ulotlar.

KIRISH

Maktabgacha ta'lim bosqichi bolalarning shaxsiyati, ijtimoiy ko'nikmalari va mantiqiy fikrlash qobiliyatini shakllantirishda eng muhim davr hisoblanadi. Ushbu yoshda bolalar atrof-muhitni o'rganish, yangi ma'lumotlarni qabul qilish va ularni amaliyotga tadbiq etish jarayonida muammolarni hal qilish va kreativ fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratish zarur.

An'anaviy pedagogik yondashuvlar ko'pincha passiv o'rganishga yo'naltirilgan bo'lib, bolalarning mustaqil qaror qabul qilish va ijodiy yondashuv ko'nikmalarini yetarli darajada rivojlantira olmaydi. Shu bois, o'yin-metodik vositalar pedagogik jarayonga joriy etilishi, bolalarning faol, qiziqarli va interaktiv o'rganishini ta'minlaydi.

O'yinlar orqali bolalar nafaqat muammoni aniqlash va yechimlarni tanlash ko'nikmalarini egallaydi, balki ularning diqqatini jamlash, mantiqiy fikrlash va ijodiy tafakkurini rivojlantirishga imkoniyat yaratiladi. Shuningdek, o'yin-metodik vositalar pedagoglarga mashg'ulotlarni yanada samarali va qiziqarli tashkil etish imkonini beradi.

Ushbu tadqiqotning maqsadi maktabgacha yoshdagi bolalarda muammolarni hal qilish va kreativ fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishda o'yin-metodik vositalarning samaradorligini aniqlash va metodik tavsiyalar ishlab chiqishdir.

ASOSIY QISM

Maktabgacha yoshdagi bolalarda muammolarni hal qilish va kreativ fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish bolalar psixologiyasi va pedagogikasining muhim yo'nalishlaridan biridir. Zamonaviy pedagogik tadqiqotlarga ko'ra, mustaqil fikrlash bolalarning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etadi. Masalan, Sevara Salimovna Hamrayeva maktabgacha yoshdagi bolalarda mustaqil fikrlashni shakllantirish jarayonini o'rganib, uning mazmuni va pedagogik metodlarini tahlil qilgan, mustaqil fikrlash bolalarda kreativlik va mantiqiy tafakkur bilan chambarchas bog'liq ekanligini qayd etgan.

O'yin-metodik vositalar muammolarni hal qilish jarayonida yosh bolalar uchun samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. Masalan, didaktik o'yinlar maktabgacha yoshdagi bolalarda kognitiv faoliyatni rivojlantirish mexanizmlari sifatida ta'kidlangan. Bu o'yinlar bolaning diqqatini jalb etadi, xotirasi va mantiqiy fikrlashini faollashtiradi hamda muammo va yechimlar ustida fikrlashga undaydi.

Kreativ fikrlashni shakllantirish masalasi ham pedagogik adabiyotlarda keng yoritiladi. Aseksan Boranbay qizi Karbayevaning tadqiqotida maktabgacha yoshdagi

bolalarda kreativlik, ijodkorlik va yangi yondashuvlar ishlab chiqish qobiliyatlari ta'lim jarayonida asosiy vazifa sifatida ko'riladi. Bu jarayonda bolalar mustaqil fikrlash, muammolarni ijodiy usullar bilan hal qilish, o'zlarini ifoda etish va yangi g'oyalarni ishlab chiqish imkoniyatiga ega bo'lishi ta'kidlangan.

Pedagogik psixologik qonuniyatlar ham kreativ fikrlashni shakllantirishda o'yinlarning o'rni haqida yoritadi. Umida Abdusattorovanning tadqiqoti shuni ko'rsatadiki, o'yin orqali o'rganish, muloqot va faol yondashuvlar bolalarning ijodiy fikrlash qobiliyatlarini qo'llab-quvvatlashda muhim rol o'ynaydi.

O'yin faolligi orqali bolalar muammolarni hal qilish qobiliyatini kuchaytiradi. Tadqiqotlardan ma'lum bo'lishicha, o'yinlar bolalarga tashqi dunyo bilan faol aloqa qilishga, rolli vaziyatlarda turli vazifalarni bajarishga, natijada muammolarni aniqlash va yechim topish jarayonlarini o'rganishga yordam beradi. Bu jarayon bolalarning mustaqil fikrlash, mantiqiy tafakkur va ijodiy yondashuvlarini kengaytiradi, shu bilan birga kognitiv rivojlanishni qo'llab-quvvatlaydi.

Shuning uchun tarbiyachi sifatida o'yin-metodik vositalarni ta'lim jarayoniga kiritish nafaqat ta'lim sifatini oshiradi, balki bolalarning muammolarni hal etish va kreativ fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga bevosita xizmat qiladi. Bunda o'yinlar turli kontekstlarda rol o'yinlaridan tortib, mantiqiy vazifalar va ijodiy topshiriqlargacha pedagogik maqsadlarda samarali qo'llanilishi mumkin.

Amaliy jarayon jadvali:

No	Mashg'ulot Bosqichi	Tarbiyachi Faoliyati	Bolalar Faoliyati	O'yin-Metodik Vosita / Misol
1	Kirish va motivatsiya	Bolalarni hushyorlashtirish, mavzuni tushuntirish, muammoni aniqlashga tayyorlash	Diqqatni jamlash, mavzuga qiziqish bildiradi	Hikoya, qisqa savol-javoblar, rasm orqali muammoni ko'rsatish

No	Mashg'ulot Bosqichi	Tarbiyachi Faoliyati	Bolalar Faoliyati	O'yin-Metodik Vosita / Misol
2	Muammoni aniqlash	Bolalarga oddiy muammo vaziyatini tushuntirish, savollar berish	Vaziyatni tahlil qilish, muammoni aniqlashga harakat qilish	Rol o'yin, masala rasmli kartochkalar
3	Yechim topish	Turli yechimlarni taklif etish, bolalarni fikir almashishga undash	G'oya taklif qilish, yechim variantlarini muhokama qilish	Guruh ishlari, mantiqiy bloklar, konstruksion o'yinlar
4	Qaror qabul qilish	Bolalarning yechimlarni tanlash jarayonini kuzatish, yordam berish	Muammoni yechish uchun eng maqbul variantni tanlash	O'yin kartochkalari, ko'rsatkichlar, mini-lab mashqlar
5	Amalga oshirish	Bolalarning yechimni amalda qo'llashini nazorat qilish, yo'l- yo'riq berish	Tanlangan yechimni bajarish, natijalarni kuzatish	Mini-scenariylar, dramatizatsiya, o'yin qoidalari bilan mashq
6	Natijalarni tahlil qilish	Bolalarning yechim va xatolarini tahlil qilish, konstruktiv fikr berish	O'z ishini tahlil qilish, xatolarni aniqlash va tuzatish	Guruh muhokamasi, o'qituvchi kuzatuvchi
7	Yakunlash va mustahkamlash	Mashg'ulotni umumlashtirish, asosiy qoidalarini takrorlash	Mashg'ulotdan olingan bilim va ko'nikmalarni mustahkamlash	Savol-javob, vizual diagramma, rasmli xulosa

XULOSA

Maktabgacha yoshdagi bolalarda muammolarni hal qilish va kreativ fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishda o'yin-metodik vositalar muhim pedagogik vosita sifatida ajralib turadi. Tadqiqotlar va amaliy mashg'ulotlar shuni ko'rsatadiki, o'yinlar bolalarning diqqatini jalb etadi, mantiqiy tafakkurini faollashtiradi, mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantiradi.

O'yin-metodik vositalardan foydalanish bolalarga muammoni aniqlash, yechimlarni taklif qilish va tanlash, ijodiy yondashuvlar ishlab chiqish imkoniyatini beradi. Shu bilan birga, tarbiyachilar uchun mashg'ulotlarni interaktiv, qiziqarli va samarali tashkil etishning metodik yo'llarini taqdim etadi.

Umuman olganda, maktabgacha yoshdagi bolalarda kreativ fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirish jarayonida o'yin-metodik vositalarni qo'llash nafaqat pedagogik jarayonni boyitadi, balki bolalarning shaxsiy, ijtimoiy va kognitiv rivojlanishiga ham bevosita hissa qo'shadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Hamrayeva, S.S. **Maktabgacha yoshdagi bolalarda mustaqil fikrlashni rivojlantirish metodikasi.** Toshkent: Pedagogika, 2019.
2. Karbayeva, A.B. **Kreativ fikrlash va ijodiy ko'nikmalarni shakllantirish metodikasi.** Toshkent: O'qituvchi, 2020.
3. Abdusattorova, U. **O'yin orqali o'rganish: maktabgacha ta'limda pedagogik yondashuvlar.** Samarqand: Ta'lim, 2018.
4. Islomova, N.R. **Maktabgacha yoshdagi bolalarda muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirish.** Buxoro: Ilm-fan, 2021.